

Datum

Yttrande

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2024-1412

Till

Socialdepartementet

Remiss Socialdepartementet - Stärkt stöd till anhöriga Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

Diarienummer S2024/01502

Sammanfattning

Malmö stad har fått möjlighet att lämna synpunkter på rubricerad remiss och ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag.

Det är positivt att stödet till anhöriga, med ett särskilt fokus på barn som anhöriga, lyfts fram. Nedan lämnas synpunkter från Malmö stad i enlighet med utredningens kapitelindelning. Malmö stad instämmer i utredningens bedömning att ambitionshöjningar kräver att kommunerna ersätts via finansieringsprincipen.

Yttrande

3.8.2 En anhörigkontakt ska erbjudas vissa anhöriga

Malmö stad är positiv till förslaget som kan bidra till en mer likvärdig tillgång till och utformning av anhörigstödet i landet. Malmö stad instämmer även i utredningens bedömning om att kunna erbjuda anhörigkontakt utan individuell behovsprövning, utifrån förslagen om en ny socialtjänstlag.

Malmö stad vill understryka att insatsen anhörigkontakt kommer att innebära att det behöver avsättas resurser för att möta kraven. Malmö stads verksamheter erbjuder insatser till anhöriga inom ramen för andra insatser. Exempelvis fast omsorgskontakt inom äldreomsorgen med direktkontakt med anhöriga och brukare. Det finns, men inte i alla verksamheter, anhörigkonsulenter med samordnande funktioner. Detta innebär att det finns olika roller i verksamheterna.

Eftersom utredningen betonar att förslagen innebär en ökad ambitionsnivå för kommunerna, anser Malmö stad att det är viktigt med tydlig beskrivning av vilken nivå en anhörigkontakt ska verka på. Det är av stor vikt att inte utforma nya funktioner om det redan finns liknande funktioner.

Utredningen bedömer att kommunerna själva är kompetenta att bedöma vilka anhöriga som har störst behov av en anhörigkontakt. Malmö stad vill i detta sammanhang belysa frågan om kapacitet i förhållande till behov. Om det visar sig att behovet av anhörigkontakt är större än nuvarande kapacitet behöver frågan om resurser tas upp.

En förutsättning för arbetet är också utformandet av en jämlik, anhörigsäker och hållbar struktur för att identifiera vilka anhöriga som har ett särskilt behov av stöd. Det behöver finnas förutsättningar för att tillgodose alla anhörigas olika behov och ett aktivt anhörigperspektiv i alla välfärdsverksamheter. För den enskilde som står i fokus för insatser behöver till exempel fast vårdkontakt, socialsekreterare, familjebehandlare och kurator ansvara för sina delar kring den enskilde och samtidigt ha ett anhörigperspektiv.

3.8.3 Bestämmelsen i socialtjänstlagen om stöd till anhöriga behöver förtydligas

Malmö stad anser det positivt att det direkta stödet till anhöriga förtydligas i socialtjänstlagen (SoL) för att anhöriga ska få det stöd och den hjälp som de behöver och efterfrågar.

5.11.1 Socialnämnden ska erbjuda stöd och hjälp till barn som är anhöriga

Malmö stad ställer sig positiv till att förtydliga att socialnämnden ansvarar för att barn som är anhöriga får det stöd och den hjälp som de behöver.

Socialnämnderna arbetar brett med barn och unga som befinner sig i olika former av utsatthet, vilket anhörigskap också är. Att leva nära någon som är äldre, har en funktionsnedsättning eller är långvarigt fysiskt eller psykiskt sjuk kan ha en stor och ibland negativ påverkan i livet, framför allt om barnet inte får rätt stöd i rätt tid. Barn som är anhöriga är en riskgrupp för att utveckla ohälsa, skadligt bruk och beroende, och även för att begå brott när de blir äldre.

Det är positivt att utredningen lyfter skolans och elevhälsans ansvar för att uppmärksamma och stödja barn som anhöriga och att det behövs mer kunskap på området. En av de viktigaste samhällsaktörerna för barn är skolan. Samtidigt behöver alla samhällsaktörer hjälpas åt och uppmärksamma och stödja barn som anhöriga.

Malmö stad ser fördelar med att ytterligare stärka arbetet med barn som anhöriga, utöver de förslagen som presenteras i utredningen. Barn som befinner sig i ett anhörigskap skulle förslagsvis även kunna lyftas i 5 kap. 1 § SoL, som beskriver särskilda bestämmelser för olika grupper. Barn som anhöriga beskrivs i utredningen som en bredare grupp än de som avses i 5 kap. 10 § SoL. Detta styrker ovan nämnda förslag om att den nya bestämmelsen om socialnämndens stöd till barn som anhöriga kopplas till 5 kap 1 § SoL.

5.11.2 Hälso- och sjukvårdslagen förtydligas

Malmö stad vill belysa att anhöriga som regelbundet ger vård, hjälp eller stöd till en närstående har sämre upplevd hälsa än övriga befolkningen. Det framgår av resultat i befolkningsstudier genomförda av Socialstyrelsen och Nationellt Kompetenscentrum för Anhöriga. Forskning visar att anhörighet kan ha en negativ påverkan på anhörigas psykiska och fysiska hälsa samt på livskvaliteten. Psykisk påfrestning är den vanligaste och svåraste hälsoeffekten som anhöriga uppger att de erfar till följd av att ge omsorg. Likaså kan stress eller oro kopplat till anhörigrollen påverka anhörigas arbetskapacitet, sociala liv och andra livsområden. Vuxna anhörigas hälsa och livssituation ses generellt inte som hälso- och sjukvårdens ansvar. Alla anhöriga kommer inte i kontakt med socialtjänsten, av olika skäl. Anhöriga riskerar därför att inte uppmärksammas tillräckligt tidigt av socialtjänsten.

Malmö stad vill med ovanstående framhålla behovet av en nationell uppföljning och utvärdering av den befintliga hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Detta skulle även innefatta att utreda om stöd till anhöriga även bör inkluderas i hälso- och sjukvårdslagen.

5.11.4 Barn som anhöriga behöver omfattas av en nationell strategi

Barn som behöver ta ansvar för syskon och/eller föräldrar på ett sätt som är olämpligt för deras ålder eller mognad riskerar att utsättas för en emotionell belastning som i värsta fall kan få livslånga konsekvenser i form av psykisk och fysisk ohälsa. De åtgärder som behöver göras för att förhindra detta är annorlunda än det stöd som på olika sätt behöver ges till vuxna anhöriga. Barn som är anhöriga skulle gynnas av att det tas fram en särskild nationell strategi som tydliggör hur arbetet för att förbättra deras situation ska bedrivas, snarare än att barn inkluderas i den befintliga nationella strategin för anhöriga. Strategin bör säkerställa att barn som är anhöriga till syskon eller vårdnadshavare med funktionsnedsättningar, psykisk eller fysisk ohälsa har de sociala, ekonomiska och emotionella förutsättningarna att växa upp i trygghet.

Malmö stad förespråkar därför utredningens alternativa förslag, att det bör tas fram en särskild nationell strategi för barn som anhöriga.

5.11.6 Kunskapsstöd till handläggare inom socialtjänsten

Malmö stad välkomnar utökat stöd för handläggare inom socialtjänsten av ärenden som avser vuxna personer. Malmö stad ser även behov av ökad kunskap om hur handläggare kan uppmärksamma och stödja barn när deras föräldrar söker stöd för egen del.

Konsekvenser

Slutligen instämmer Malmö stad i utredningens bedömning att ambitionshöjningar kräver att kommunerna ersätts via finansieringsprincipen.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Agnes Wemme